

УДК [327:005.21(477):005.332.2(4)]:005.311.7
DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v052.2024.37>

В. А. Ліпкан

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7411-2086>

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАПРЯМ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЇ ТЕОРІЇ ІГОР

Війна проти України значно загострила екзистенційні питання не лише виживання української нації та державності [1] в умовах ведення проти неї геноцидної війни [2], скільки поставила питання про ефективність демократії, її політико-правового режиму, реальної здатності та спроможності системно протидіяти та протистояти зовнішній агресії.

Європейський вектор безпеки та зовнішньої політики посідає пріоритетне місце у зовнішньополітичній стратегії України, особливо після встановлення режиму Трампа у 2025 році та означення контурів зовнішньополітичної діяльності, що суперечить національним інтересам України. Тому розгляд безпосередньо європейського вектора з позиції геостратегії є актуальним саме в прикладному аспекті, адже в домінантній більшості наукових публікацій, ані українськими, ані європейськими, ані американськими аналітиками, включаючи представників неоконсерватизму в Республіканській партії США, не передбачався сценарій, за яким США кардинально змінить вектор власної підтримки України, а також зовнішньої політики щодо Європи, більше того – почне спроби зближення з РФ, одночасно із тим, уводячи мита проти КНР та Канади.

Адже чимало наукових дискусій маємо щодо цивілізаційної ідентичності [3], співвідношення євроатлантичного та євразійського векторів сучасної цивілізації [4], окремо останні роки виділяється тематика розвитку та формування зовнішньополітичних стратегій (далі – ЗПС) України із країнами глобального Півдня [5], хоча в теорії існує чимало, іноді протилежних, думок, які саме країни належать до даної групи.

У цьому ракурсі ця наукова розвідка буде побудована не через те, як бачать Україну і що пропонують Україні (в тому числі і спроби окремих політичних лідерів певних країн без участі України вирішити питання її державного суверенітету, отримання доступу та встановлення тотального контролю над природними ресурсами, змінити в неконституційний спосіб влади в суверенній країні), а через візію та місію самої України, її національні інтереси, її зовнішньополітичні стратегії як інструменти реалізації власного цивіліза-

ційного проєкта в контексті творення унікальної цивілізаційної європейської ідентичності інноваційного типу.

Адже бажане майбутнє України залежить лише від нас і передбачає розроблення таких стратегій розвитку та відновлення, які повною мірою відповідали б українським національним інтересам. Разом із цим, обрання геостратегічного вектора залежить від хронотопу, тобто часопростору, в якому ухвалюються ті чи ті рішення, політичних лідерів, їхньої ідеології, іміджу та брендингом України, що зумовлюють обрання векторів зовнішньої політики.

Здійснений аналіз стратегічного партнерства України та США [1, с. 567–581], зокрема мій прогност, згідно з яким «в США у найближчій перспективі (2024–2028) будуть сформовані передумови для дестабілізації державного ладу, демократичного режиму і руйнування республіканської форми правління» [1, с. 581], уможливив дійти висновку, що Україна, попри власне стійке та послідовне бажання і чітке нормативне його закріплення у відповідних Хартіях та інших спільних офіційних документах [6–9], оприлюднення в офіційних заявах посадових осіб, не є стратегічним партнером для США, відносини суверенної рівності не присутні у стосунках України та США.

Звідси унормовується завдання щодо визначення сучасного розуміння геостратегічного вектора зовнішньої політики України в контексті непередбачуваності зовнішньої політики інших країн.

Відзначу, що **геостратегічний вектор** – вектор зовнішньої політики, спрямований на реалізацію стратегічних національних інтересів через впровадження стратегічного курсу, в тому числі і через стратегічне партнерство. Однак в рамках цього вектора потрібно виділити і такий напрям як функціонування в рамках об'єкт-суб'єктних відносин, перебуваючи в полі тяжіння центрів сили на умовах диспаритету, підкорення ти примусу, образ та приниження, а не рівноправного партнерства.

Саме такий формат спробували нав'язати Україні нові посадові особи, що прийшли разом із адміністрацією Трампа в 2025 році, утворивши режим

Трампа. Президент України чітко сформулював свою позицію щодо безперспективності ультиматумів від будь-якої сторони, продемонструвавши наявність власної непохитної стратегічної позиції та стратегічного курсу держави на формування гарантованого, тривалого, справедливого та стійкого миру, заснованого на Статуті ООН, в якому РФ не матиме шансу на повторення збройної агресії, вчинення актів міжнародного тероризму та диверсій, тортур, ґеноциду, депортацій, масштабування систематичного порушення правосуддя в рамках Європейського континенту тощо [10].

Позиція Президента України за підтримки європейських партнерів, лягла в основу резолюції ООН «Просування всеохоплюючого, справедливого та сталого миру в Україні», що стала черговим твердим сигналом міжнародного співтовариства на підтримку суверенітету, незалежності, єдності та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включно з її територіальними водами. Її було ухвалено 24 лютого 2025 року 93 країнами на третю річницю збройного вторгнення РФ і вчинення нею широкомасштабної збройної агресії проти України.

Згідно з даним документом держави-члени ООН наголосили на необхідності досягнення всеохоплюючого, справедливого та сталого миру в Україні відповідно до Статуту ООН, включаючи його принципи суверенної рівності та територіальної цілісності держав, як це підкреслено в її резолюції ES-11/6 від 23 лютого 2023 року. Ухвалена резолюція підтверджує необхідність забезпечення відповідальності за найтяжчі злочини згідно з міжнародним правом, вчинені на території України, шляхом проведення належних, справедливих і незалежних розслідувань та судових переслідувань на національному чи міжнародному рівнях, а також забезпечення справедливості для всіх жертв і запобігання вчиненню майбутнім злочинам [11].

У даній резолюції Генасамблея підтвердила свою прихильність суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і наголосила, «що ніяке територіальне придбання в результаті загрози силою або її застосування не повинно визнаватися законним» [12].

Послугування власними національними інтересами в органічному зв'язку із геостратегічним вектором розвитку визначає геостратегію держави, в якій стверджується цивілізаційна та національна ідентичність. Як влучно підмічає Н. Хамітов, «здатність України бути суб'єктом історії, мати та втілювати власний цивілізаційний проєкт залежить від здатності продуктивної взаємодії між євроатлантичною та євразійською гілками західної цивілізації» [13, с. 285–288].

Таким чином ЗПС України в Європі має бути налаштована крізь діоптрії українських національних інтересів, геостратегічні вектори та геостратегію України, яка має стати ключовим суб'єктом ЄС, об'єднати ЄС на нових засадах, надаючи нового поштовху та оновленого змісту європейській цивілізаційній ідентичності.

Але наразі, слід тверезо оцінювати могутній тиск режиму Трампа на ЄС, а також п'яту колонну в ЄС: Орбана та Фіцо, які вчинюють дестабілізаційні заходи щодо підтримки України, публічно руйнуючи єдність країн ЄС.

За цих умов потрібно застосовувати не стандартний інструментарій, передусім методологічний.

Для ширшого розуміння корінь стратегічної невпевненості країн НАТО та ЄС у діях як щодо України, так і щодо Росії і нового режиму Трампа, доцільно звернутися до *теорії ігор*. Адже саме теорія ігор використовується для визначення і вибору усього спектра можливих альтернативних стратегій у конфліктних ситуаціях, в тому числі антагоністичних протистояннях всіх сторін конфлікту.

Інтуїція, судження і раціональність — все це у своїй оригінальній комбінації унеможливило ухвалити рішення щодо ненападу на Україну, було проігноровано через домінування архаїчної системи оцінки загроз, хибної розвідувальної інформації та некоректної оцінки потенціалу спротиву на ґрунті національної ідентичності з боку українців. І якщо політичні лідери РФ послугоувались здебільшого *інтуїцією*, хибним уявленням про «знання світогляду супротивника (українців)», то західні аналітики та політики здебільшого спирались на *судження* та статистичні дані щодо могутності армії, кількості озброєння, досвід участі в бойових діях (український досвід при цьому було проігноровано), некоректні аналітичні дослідження упереджених дослідників, які не працювали із українськими першоджерелами. Про це мною підготовлено окреме наукове дослідження.

Цих помилок припустилася більшість аналітиків як у США, так і у Європі, про що маються чимало конкретних та реальних неспростовних доказів. У моїх дослідженнях було чітко показано, що досвід про Україну більшість іноземних дослідників черпали з російськомовних джерел та російських досліджень, через що їхня об'єктивність повнота та достовірність були під значним сумнівом і зрештою виявилася неправильною. Адже судження спираються на *досвід*, той досвід, до якого мають доступ щодо ознайомлення із ними західні дослідники. Більше того, вони не мають власного досвіду щодо формулювання власних суджень щодо війни з РФ країни НАТО, відтак їхні судження про «*невтягування країн в якості сторони війни проти РФ*» розташовані

в площині старої ситуації, в якій існувало СРСР (згодом Росія) і НАТО, як його номінальна, але не реальна опозиція.

Після початку повномасштабного вторгнення керівники країн-членів НАТО діяли винятково на підставі *суджень*, тобто в рамках того, що вони знали і вміли робити і добре робили до початку війни проти України. Саме тому, замість реального озброєння України, проведення широкомасштабних навчань напередодні війни на території України, надсилання в Україну миротворчого контингенту, лобювання певних резолюцій в ООН, активізацію власного ОПК тощо – дій на упередження відповідно до проактивного управління, країни альянсу почали запроваджувати санкції, за ініціативи США було створено робочу групу Рамштейн для синтезу та інтеграції зусиль та військової підтримки України.

Однак нові виклики, вірніше сказати, якісно новий рівень викликів спричинив стагнацію у мисленні. Погрози Путіна ядерною зброєю зумовили довгі та тривалі дискусії, побоювання країн Заходу та тривалих аналітичних процесів щодо оцінки реальності цих погроз. Путін цим часом використав час і змінив тактику і продовжив збройну агресію, але вже якісно іншим чином, в тому числі залучаючи живу силу із Північної Кореї та КНР. Гра з нульовою сумою відбулась на користь Путіна: втрачений час на обмірковування реальності загроз від Путіна став виграним часом для Путіна на його переозброєння, зміну тактики та форматування роботи власного ОПК, залучення військ та ОПК ІРІ та КНДР. Така саме ситуація відбудеться і тоді, коли Україну, державу-жертву агресії змусять «припинити вогонь», натомість про аналогічні дії щодо РФ ніхто зі світових політиків не каже навіть вголос.

Тож, результую, що будь-які перемовини московський режим використовує винятково для переформатування власних сил та засобів, акумулювання нових ресурсів та вчинення нового ефективнішого і руйнівного збройного нападу на Україну (а в найближчій перспективі за умови продовження збереження в США режиму Трампа і країни ЄС) для реалізації власних публічно проголошених цілей.

Таким чином висновую: розроблення стратегій на підставі *суджень* – безперспективний шлях реалізації геостратегії.

Щодо ЗПС України в контексті реалізації європейського геостратегічного вектора, то, на мій погляд, з позицій *теорії ігор*, найбільш прагматичним є *раціональність*, в основі якої лежить глибинний аналіз причин та умов, інших детермінант, що зумовлюють партнерство та інтеграцію України в *європейський* безпековий простір, реалізуючи *європейську* цивілізаційну ідентичність.

На повернення до європейського цивілізаційного простору як повноправного суб'єкта геополітики вказує і В. Лісовський, стверджуючи, що це «сьогодні єдино логічний вибір для українського народу» [14, с. 82].

Раціональність має бути покладено в основу геостратегії [15], оскільки вона уможлиблює обґрунтовувати стратегічні рішення, потребує креативного мислення, нестандартних підходів, застосування різноманітного інструментарію і базується не на інтуїції і судженнях, а *знаннях*, *політичному стратегічному прогнозуванні* та відповідному *стратегічному плануванні* [16]. Раціональність забезпечує виваженість та обережність, обґрунтовує рівень ризиковості та зменшує імпульсивність.

Ключовою категорією і поняттям теорії ігор є *стратегія*. Щодо війни РФ проти України це може інтерпретовано як опис повного переліку *дій, що здійснює*: 1) Україна внаслідок діяльності РФ; 2) союзників і партнерів; 3) нейтральних держав; 4) власної діяльності; 5) випадкових подій.

Стратегія визначає конкретний вектор діяльності України. Зокрема, обрання Трампа було випадковою подією, так само як і його вектори зовнішньої політики, що стали малопрогнозованими і випадковим навіть для внутрішньополітичної коаліції. Таким чином дві випадковості, а також дострокові вибори в Бундестаг і прихід Ф. Мерца, формують нові умови геостратегічного ландшафту і відповідно зумовлюють розроблення та втілення нової ЗПС для України, унаочнюючи пріоритет її європейського вектора.

Важливим в контексті завершення війни є **формат виграшу України**. Для цього в теорії ігор послуговуються поняттям *функція виграшу*.

Дана функція виступає правилом визначення очікуваного виграшу першого гравця у випадку вибору ним будь-якої стратегії з власної множини альтернатив допустимої стратегії. Для України такими *альтернативами* є:

1) підписання угоди про мінерали з Трампом на: а) його умовах; б) умовах України; в) інтегрований консенсусний варіант;

2) підписання угоди про мінерали з ЄС на умовах: 1) ЄС; 2) України; 3) інтегрований консенсусний варіант;

3) підписання спільної україно-євро-американської угоди;

4) підписання інтегральної стратегічної угоди про мінеральні ресурси із США, ЄС, КНР, Індією, Саудівською Аравією, Туреччиною.

Водночас інші суб'єкти оберуть будь-яку стратегію з власної множини допустимих стратегій, тобто на підставі часткового урахування потреб України в контексті рецесивної стратегії, але пріоритетно – з урахуванням власних національних інтересів.

А це означає, окрім наведених вище також і можливість:

1) різноманітного залучення РФ та КНР, Індії Саудівської Аравії до цих процесів;

2) формування *Фонду відновлення України*, яким керуватиме США, Росія, КНР, котрі спільно зароблятимуть на цьому процесі. Таким чином внаслідок десуверенізації та денаціоналізації відбудеться природний шлях демілітаризації України, яка перетвориться на хаб заробітку для США, РФ, КНР. Такий Фонд може стати гарантією ненападу на Україну. Зацікавлені країни зможуть брати участь в пайовому та дольовому відсотку зі збереженням контролю над цими процесами трьома основними бенефіціарами: США, РФ, КНР. Таким чином Українську Державу без її згоди на те, перетворять на «вільну економічну зону, зону економічного співробітництва різних націй без війн» і вона фактично втратить власну державність, міжнародно-правову суб'єктність і національну ідентичність.

У рамках теорії ігор, коаліції інтересів США, РФ та КНР існує пояснення. Адже в іграх з нульовою сумою інтереси країн-учасниць тих чи тих відносин, за даного випадку війни РФ проти України, не обов'язково можуть бути протилежними. Це дає вигоду всім учасникам, за даного випадку угода по мінералам США з Україною та США з РФ дає одразу багато «переваг», що *декларується режимом Трампа*:

- *подвійна економічна вигода для США*: отримання доступу до ресурсів України та РФ, тобто остаточним бенефіціаром та вигодонабувачем від війни виступає США;

- *завершення війни на умовах Трампа* – припинення вогню і формування стійкого миру відповідно до інтерпретації режиму Трампа вигідне для України (без надання безпекових гарантій, без притягнення до відповідальності тощо, бо все це виходить за рамки утвореної РФ та США коаліції інтересів. Коаліція інтересів з боку Трампа передбачає коаліцію економічних інтересів, економічне співробітництво, інтеграцію економічних інтересів, поза безпекового контексту яких не є домінантним і системоутворюючим а виступає умовним ним);

- *економічна вигода для РФ* – тимчасове припинення вогню надасть змогу відновити військову могутність, врахувати помилки, залучення США до розроблення РЗМ в Росії уможливить доступ до нових технологій, а також зумовить зняття санкцій і відновлення економічної могутності Росії.

Додатково наголошу: вище подано контекст реалізації подій в сценарії його маніфестації режимом Трампа відповідно до теорії ігор.

У межах даного підходу *геополітику підпорядковують геоekonomіці* – новий підхід, за якого мир будується через економіку замість

будови «миру через силу». При цьому всі злочини «забуваються», все починається, за задумом авторів такого підходу, з нової сторінки, а тим, хто шукатиме винних, не залишиться місця в новому світі пожадливості знецінення людського життя, зневаги до міжнародного права.

Також в рамках стратегій інших суб'єктів є пряме або опосередковане перешкоджання вступу України та набуття нею повноправного членства в НАТО та ЄС. *Наприклад*: якщо не брати до уваги відвертих супротивників (Угорщина та Словаччина, Сербія) згадаю позицію Італію, яку ідентифікую як стратегічну невизначену [17]. До виграшу Трампа, прем'єрка Італії підтримувала Зеленського та нашу державу, утім після виграшу Трампа і озвучення ним антиукраїнських та антиєвропейських наративів після приходу до влади у 2025 році, її ставлення змінилося, і наразі Італія не є прямим та відкритим прибічником членства України в ЄС.

Кожен суб'єкт даного політичного процесу є зацікавленим узяти в ньому участь з метою реалізації власних національних інтересів. Тож Україні не слід сподіватися на те, що учасники коаліції перечулені передусім жертвами в Україні її втратами, та виявляють власну жертвовність, безкоштовно допомагаючи подолати гуманітарну катастрофу, ґрунтуючись на ідеалах гуманізму та цінності життя людини. На жаль, політичний дискурс мінімізує прояв увиразнення таких категорій, які здебільшого артикулюються у вигляді користі, пожадливості та вузькоутилітарної економічно зумовленої відповідності національним інтересам.

Таким чином «середовище виграшу» включає багато гравців, кожен із яких має власні стратегії та візію цього процесу, його тлумачення відповідно до якого і формує вигідні конкретній країні зовнішньополітичні стратегії.

Отже в рамках теорії ігор уводиться в обіг такий термін як «*коаліція інтересів*», а не лише *коаліція держав*. Зацікавленість у тому чи тому результаті визначає оцінки впливу наслідків певного рішення на конкретну країну. Зокрема, якщо для США за режиму Трампа на першому місці стоять її економічні інтереси, через що режим Трампа педалює підписання угоди про РЗМ, публічно виступає за відновлення поза будь-яких умов та ультиматумів (як це робиться щодо України) відносин із РФ, то для Європи наслідки війни мають іншу перспективу: зміцнення Росії, збільшення витрат на армію, вторгнення в країни ЄС війна в Європі, знищення міжнародного порядку, а в стратегічній перспективі – нівелювання та знецінення ООН, НАТО, водночас становлення нових коаліцій інтересів США, РФ, КНР, Туреччини, розширення БРІКС. Колективний Захід за таких умов має адаптуватися до нових умов і за час

функціонування режиму Трампа утворити незалежну від США коаліцію.

Європа разом із Україною має стати самостійним геостратегічним гравцем.

Таким чином **висновую:** в даній ситуації станом на березень 2025 року **увиразнюється чітко двовимірна коаліція інтересів:**

1) *українські інтереси:* перемога України, відновлення територіальної цілісності, програв Росії, визнання і притягнення її до відповідальності як державу агресора, притягнення до відповідальності міжнародних злочинців, виплата репарацій тощо, інтеграція України до ЄС, набуття повноправного членства, внаслідок цього суттєве посилення ЄС, його демографічного, військового, безпекового, фінансового, продовольчого, мінерального науково-технологічно та природно-ресурсного потенціалів, стратегічного потенціалу формування Європейської армії, контроль над РЗМ в Україні з боку України та адміністрування з боку європейських країн на взаємовигідних засадах;

2) *пожадливі інтереси:* угода США та інших будь-яких інших країн, що не враховують національні інтереси, Україні не надається жодних безпекових гарантій, не виконуються або частково задовольняються вимоги, що викладені вище в п. 1. Припиняється повністю постачання зброї зі США, а фінансування в ЄС саботується режимами-сателітами кремлівського режиму; Україна втрачає контроль над об'єктами стратегічної інфраструктури, відбувається її деінфраструктуризація, фрагментація державності, децентралізація і поступова втрата державності.

Відповідно до теорії ігор структура геостратегічного ландшафту з позиції коаліції інтересів має саме такий вигляд. Це треба усвідомити, не плекаючи надій на випадок, а проявляти власну суб'єктність через конкретні дії та секторальні стратегії в рамках творення української геостратегії.

Констатую: серед ключових центрів сили існує реальна зацікавленість **у завершенні війни:** саме у завершенні: 1) не у виграші України; 2) не у програві Росії.

Це стимулює геостратегічних акторів до формування передусім *коаліції інтересів*. Отже геостратегічний ландшафт за даного випадку включає: коаліцію дій, множину їхніх стратегій і ситуацій, коаліцію держав і коаліцію інтересів.

Для України важливо отримати стратегічну перевагу у даній ситуації, через об'єднання з державами-партнерами (держав-союзників у Україні на практиці на даному етапі війни не існує) в *коаліції інтересів та дій*.

Інструментами такого об'єднання можуть бути:

1) *стохастична оптимізація* – уможлиблює за допомогою застосування імовірнісних методів

здійснювати планування невизначеності через зміну стратегій та передбачення із наступною багатокритеріальною адаптацією до наслідків настання випадкових процесів (*метод багатокритеріального аналізу управлінських рішень*) [18]. Алгоритм: моделювання імовірного випадкового стану системи, який визначається випадковим чином і має випадковий розподіл ймовірностей із одночасною неможливістю передбачення точного результату [1, с. 628];

2) *трансформація рекурентної послідовності подій* у виграш України та досягнення стійкого, гарантованого, справедливого і тривалого миру;

3) *формування чіткої коаліції інтересів* – якщо в рамках відновлення державного суверенітету України та встановлення справедливого миру існуватиме лише коаліція дій, поза контекстом коаліції інтересів, тоді множина ситуацій збігатиметься із множиною стратегій, через що виграш України матиме не стратегічний, а тактичний (тимчасовий) характер.

Зокрема в рамках *реалізації оновленої ЗПС* в контексті євроінтеграції відповідно до *теорії ігор* для передбачено реалізацію наступних **векторів:**

- *зменшення упередженості європейських політиків щодо членства України в ЄС.* У рамках даного вектора формуються завдання щодо підсилення симпатій та зменшення рівня антипатій до нашої країни, подолання інертності мислення та україноскептицизму;

- *унеможливлення підміни реального бажаним:* роками, як мною було аргументовано продемонстровано, Україна крокувала до НАТО, виконуючи незчисленні вимоги, досягаючи стандартів, посилюючись, відповідаючи чисельним вимогам тощо, але бажання України бути повноправним членом НАТО, не відповідало реальній безпековій реальності, в якій небажання Росії та США, аби Україна набула повноправного членства в НАТО, були більш реальним і дійсним, аніж бажання України. Так само варто прагматично підходити і до євроінтеграції через демонстрацію спільної користі від членства України для ЄС, зменшуючи вплив емоційного компонента, надмірного оптимізму та очікувань на допомогу «державі-жертві» агресії (трикутник Карпмана: жертва, агресор, рятівник). Суб'єктність держави увиразнюється через її власну сильну самостійну політику, коректну та обґрунтовану оцінку реальних перешкод, здатності їх самостійно подолати з метою досягнення стратегічної мети;

- *зменшення та мінімізація можливостей до перестрашування європейськими політиками за умови євроінтеграції України.* Європейські політики мають узяти відповідальність на себе, і разом із українськими стратіархами [19], спільно будувати нову європейську спільноту на засадах

міжнародного права, цінностей добра і справедливості, демократії, поваги до прав людини, державного суверенітету, визнання держав в межах загальновизнаних державних кордонів, поміркованого лібералізму, поза рамками споживчої ідеології і теорії пожадливісті, що насаджується режимами Трампа, Путіна, Сі. Потрібно розширити комплекс об'єктивних передумов та повноту і достовірність інформації про Україну як європейської держави, а також щодо справжніх мотивів та ідеології сучасних центрів сили та геостратегічних акторів в рамках реалізації української, європейської, американської, євразійської та азійської ідентичностей;

• *запровадження геостратегоцентризму:*

1) у внутрішній політиці це – україно- і державоцентризм; 2) у зовнішній політиці – євро- і безпекоцентризм. У зовнішній політиці це уможливить мінімізувати егоцентризм політиків окремих європейських країн, які формують умови для підміни загальноєвропейських цінностей та цілей власними, національними чи ідеологічно обумовленими вузькопартійними. Егоцентричність у політиці породжує агресивність, тож сприяє автономізації Європейських країн, їхній фрагментації, власно того, на що спрямована державна політика дестабілізації ЄС путінського режиму та режиму Трампа. Європоцентричність має стати засадою зовнішньої політики будь-якої країни ЄС, в тому числі й України. Це на замінює та не підмінює самостійності векторів зовнішньої політики, втім визначає засадничий вектор, який унаочнює доцентрові тенденції розвитку європейської політики як самостійного політичного феномену прояву європейського цивілізаційної ідентичності. Прикладом, Орбан, прагнучи зберегти владу через надання населенню дешевих енергоносіїв, використовує РФ з метою отримання дешевих енергоносіїв, таким чином, заради власної пожадливісті його політика іде в розріз із загальноєвропейським вектором щодо дотримання санкційного режиму та притягнення міжнародних злочинців до міжнародно-правової відповідальності;

• *активізація стратегічних комунікацій:* запровадження нових стратегічних наративів щодо України [20; 21], вплив на мейнстрім політичного дискурсу з метою правильної демонстрації і коректного та ясного усвідомлення українських національних інтересів як частини європейських, формування довершеної переконаності у тому, що українська цивілізаційна ідентичність є складовою європейської, а Україна – є частиною європейського цивілізаційного простору;

• *безальтернативне якомога швидше набуття повноправного членства в ЄС* – інтеграція коаліції інтересів та коаліції дій зумовлюють симбіотичне поєднання України та ЄС та форму-

вання симбіотичної та коеволюційної коаліції держав. Україна потрібна ЄС не меншим чином, аніж ЄС потрібне для України;

• *протидія гібридним формам завершення війни:* гібридне перемир'я, гібридний мир, гібридний вступ чи то до НАТО чи то до ЄС, що також мінімізує масштабування ресентименту (плекання надії на відтермінування і можливу відплату в недалекому майбутньому [22, с. 46]) в політичному істеблішменті після війни серед усіх акторів.

Тому, для вирішення та формулювання засад стратегічного партнерства варто зважати на різні методологічні підходи, які повною мірою описують не лише бажання, а й спільні можливості держав щодо реалізації власних національних інтересів.

Воднораз актуалізується і пріоритезація партнерства із ЄС, а також відновлення в новому форматі діалогу з КНР та країнами глобального Півдня, азійсько-тихоокеанського регіону.

Причому згідно з теоретичними та концептуальними засадами стратегічного партнерства, широкомасштабне партнерство США та РФ **унеможливиює здійснення стратегічного партнерства України з США на даному етапі.**

А практичні дії нинішнього режиму Трампа фактично дезавуюють Хартії про стратегічне партнерство від 2008 і 2021 років, а також більшість спільних заяв щодо цього питання, зроблених в минулому. Відповідно до теорії ігор відбулося перезавантаження: і на даному етапі питання вже у не в особистісній неприязні режиму Трампа до особи Президента України, а у тому, що вони починають формувати власну реальність, замінюючи існуючий до їхнього приходу формат відносин. Це потрібно враховувати, а не намагатись сперечатись, висміювати та переконати в протилежному. Теорія ігор передбачає зміну стратегій. Тож Україні потрібно змінити власні стратегії як щодо США, так і щодо Європи.

Відтак формат такого партнерства доцільно орієнтувати на Європу, відповідно і доступ до РЗМ доцільно розглядати в контексті пріоритету входження України до європейської цивілізації, європейського цивілізаційного та безпекового просторів. Адже Україна має також власне бачення щодо взаємних розрахунків, зважаючи на підхід режиму Трампа в контексті тих вигод, які отримала США від добровільного ядерного роззброєння України, а також збереження США грошей на відмові від гонки озброєнь [23]. І за даними аналітиків, США ще має чимало доплатити Україні, чого повністю вистачить для встановлення миру на умовах України.

Один із варіантів самоусвідомлення пропонує А. Баканова через розвиток аналітичних програм, в яких досліджуються нове тлумачення утворення

регіону Нової Східної Європи, ядром якого виступає Україна [24].

У цьому контексті, певним чином підтримуючи загальний зовнішньополітичний напрям „збереження і зміцнення довгострокової допомоги та підтримки з боку держав-союзників і міжнародних інституцій, консолідацію і єдність країн демократичного світу, до якого належить Україна” [25, с. 18], наголос варто робити на саморефлексії, самозміні та саморозвитку України, реалізації власного цивілізаційного проєкту та ствердженні суб’єктності через оновлену та самоусвідомлену європейську ідентичність на підставі коаліції не лише держав та дій, а й *коаліції спільних інтересів* суверенно рівних суб’єктів.

Література

1. Ліпкан В. А. Політичні засади геостратегії сучасної Української Держави : монографія. Одеса : Гельветика, 2024. 830 с.
2. Дорошко М. Геноцидні війни Леніна – Сталіна – Путіна в Україні. Київ : Ніка-Центр, 2023. 272 с.
3. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський (кер.), Я. Калакура (наук. ред.), О. Калакура, М. Юрій. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.
4. Пирожков С., Хамітов Н. Західна цивілізація та євроатлантичне партнерство України. Україна дипломатична. 2020. Вип. 20. С. 507–519. DOI <https://doi.org/10.37837/2707-7683-2019-31>
5. Борділовська О. Глобальний південь у контексті нових викликів. Київ : НІСД, 2023. 6 с.
6. Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_015#Text.
7. Хартія Україна — США про стратегічне партнерство. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/u-s-ukraine-charter-strategic-partnership-uk>.
8. Kvia K. US-Ukraine: partnership to peace and prosperity. DOI 10.37837/10.37837/2707-7683-2020-24.
9. Спільна заява щодо стратегічного партнерства України та Сполучених Штатів Америки. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-shodo-strategichnogo-partnerstva-ukrayini-ta-s-70485>
10. Щербак Ю. Вбити імперію зла: Росія – вічний ворог України. Київ : Дух і Літера, 2023. 296 с.
11. Коментар МЗС щодо ухвалення резолюції ГА ООН «Просування всеохоплюючого, справедливого та сталого миру в Україні». URL: <https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-shchodo-uhvalennya-rezolyuciyi-ga-onn-prosuvannya-vseohoplyuyuchogo-spravedlivogo-ta-stalogo-miru-v-ukrayini>.
12. Генасамблея ООН ухвалила українську резолюцію щодо річниці російської війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3963910-genasamblea-onn-uhvalila-ukrainsku-rezoluciu-sodoricnici-rosijskoi-vijni.html>.
13. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Київ : КНТ, 2018. 394 с.
14. Лісовський В. М. Зовнішньополітичний імідж України та її лідера як чинник забезпечення національної безпеки України. *Регіональні студії*. 2022. № 28. С. 79–83. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.28.14>.
15. Ліпкан В. А. Геостратегія сучасної Української держави: засади формування. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії*. 2022. № 42. С. 268–277. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/42_2022/35.pdf
16. Ліпкан В. А. Теорія геостратегії: дискурсивний аналіз. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 4(48). С. 217–228. URL: <https://kelmczasopisma.com/ua/viewpdf/9001>
17. Ліпкан В. А. Політичний зміст концепції стратегічної невизначеності: на прикладі Китаю. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 38. С. 58–64. URL: http://politicus.od.ua/6_2022/13.pdf.
18. Морозов О. О. Багатокритеріальна оптимізація складних організаційно-технічних систем за умови невизначеності інформації. *Збірник наукових праць Академії внутрішніх військ МВС України*. 2013. Вип. 1 (21). С. 36–40.
19. Ліпкан В. А. Стратіархи України: до проблеми легітимації. *Проблеми реалізації прав, свобод і законних інтересів суб’єктів права в Україні* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (9 листопада 2023 р., м. Київ, КНУТД) / відп. ред. А. Ю. Олійник, Ю. В. Оніщик. Київ : КНУТД, 2023. С. 81–87.
20. Ліпкан В. А. Обумовленість стратегічного наративу цільовими аудиторіями. *Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи* : III міжнар. наук.-практ. конф., 31 жовт. 2022 р.: тези доповідей / Міністерство оборони України, НУОУ імені Івана Черняхівського. Київ : НУОУ, 2022. С. 95–100.
21. Lipkan V. Strategic communications in the context of implementing the geostrategy of the Ukrainian State. *Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи* : V міжнар. наук.-практ. конф., 30 жовтня 2024 р.: тези доповідей / Міністерство оборони України, НУОУ. Київ : НУОУ, 2024. С. 17–23.
22. Сінельнікова М. В. Помста – як частина досвіду ресентименту. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Вип. 45. С. 46–50. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v045.2023.8>
23. Амелін А. Яку вигоду отримали США від ядерного роззброєння України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/ekonomist-amelin-pidrahuvav-skilki-ssha-zaoshchadili-vid-vtrati-ukrajino-yu-yadernogo-statusu-50493330.html>.
24. Баканова А. О. Вплив Європейського Союзу і Російської Федерації на зовнішню політику держав «Нової Східної Європи». Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2021. 239 с.

25. Зовнішня політика України в контексті геополітичних процесів. Лютий, 2024. Київ : Центр Разумкова, 2024. 18 с.

Анотація

Ліпкан В. А. Європейський напрям зовнішньополітичної стратегії України з позиції теорії ігор. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу європейського напрямку зовнішньополітичної стратегії відповідно до теорії ігор. Констатовано на необхідність застосування теорії ігор з метою розширення науково обґрунтованих сценаріїв розвитку подій в контексті війни РФ проти України, відсутності підтримки з боку США та зменшення підтримки з боку ЄС.

Методологічною основою статті виступає теорія ігор.

Визначено поняття геостратегічного вектора – вектор зовнішньої політики, спрямований на реалізацію стратегічних національних інтересів через впровадження стратегічного курсу, в тому числі і через стратегічне партнерство. В рамках цього вектора виділено такий напрям як функціонування в рамках об'єкт-суб'єктних відносин, перебуваючи в полі тяжіння центрів сили на умовах диспаритету, підкорення ти примусу, образ та приниження, а не рівноправного партнерства.

Для ширшого розуміння корінь стратегічної невідзначеності країн НАТО та ЄС у діях як щодо України, так і щодо Росії і щодо нового режиму Трампа, обґрунтовано доцільність звернення до теорії ігор, яка використовується для визначення і вибору усього спектра можливих альтернативних стратегій у конфліктних ситуаціях, в тому числі антагоністичних протистояннях всіх сторін конфлікту.

Проаналізовано ключові поняття теорії ігор відповідно до війни РФ проти України: інтуїція судження, раціональність, стратегія, функція виграшу, коаліція держав, коаліція дій, коаліція інтересів. Встановлено, що розроблення стратегій на підставі суджень – безперспективний шлях реалізації геостратегії; найбільш прагматичним є раціональність, в основі якої лежить глибинний аналіз причин та умов, інших детермінант, що зумовлюють партнерство та інтеграцію України в європейський безпековий простір, реалізуючи європейську цивілізаційну ідентичність. Раціональність забезпечує виваженість та обережність, обґрунтовує рівень ризиковості та зменшує імпульсивність. З позицій теорії ігор обґрунтовано необхідність розширення векторів зовнішньополітичних стратегій із залученням КНР, країн глобального Півдня, а також азієсько-тихоокеанського регіону. Констатовано, що серед ключових центрів сили існує реальна зацікавленість саме у завершенні війни: 1) не у виграші України; 2) не у програві РФ.

На підставі теорії ігор для України запропоновано: отримати стратегічну перевагу у даній ситуації, через об'єднання з державами-партнерами в коаліції інтересів та дій через: 1) стохастичну оптимізацію; 2) трансформацію рекурентної послідовності подій; 3) формування чіткої коаліції інтересів. У рамках реалізації оновленої ЗПС в контексті євроінтеграції відповідно до теорії ігор передбачено реалізацію наступних векторів: зменшення упередженості європейських політиків

щодо членства України в ЄС; унеможливлення підміни реального бажаним; зменшення та мінімізація можливостей до перестрахування європейськими політиками за умови євроінтеграції України; запровадження геостратегічного централізму; активізація стратегічних комунікацій; безальтернативне якомога швидше набуття повноправного членства в ЄС; протидія гібридним формам завершення війни.

Ключові слова: зовнішньополітичні стратегії України, теорія ігор, коаліція інтересів, стратегія, геостратегія Української Держави, функція виграшу, стратегічне партнерство, війна РФ проти України, ЄС, стратегічний курс держави, зовнішня політика.

Summary

Lipkan V. A. The European direction of Ukraine's foreign policy strategy from the perspective of game theory. – Article.

The article is devoted to the analysis of the European direction of foreign policy strategy in accordance with game theory. The author emphasizes the need to apply game theory in order to expand scientifically based scenarios in the context of the Russian war against Ukraine, lack of support from the United States and decreasing support from the EU.

The methodological basis of the article is game theory.

In the article is defined the concept of geostrategic vector as a vector of foreign policy aimed at realizing strategic national interests through the implementation of a strategic course, including through strategic partnership. Within the framework of this vector, the author identifies such a direction as functioning within the framework of object-subject relations, being in the field of attraction of the centers of power on the terms of disparity, submission to coercion, insults and humiliation, rather than equal partnership.

For a broader understanding of the roots of strategic uncertainty of NATO and the EU in their actions towards Ukraine, Russia and the new Trump regime, the author substantiates the expediency of turning to game theory, which is used to identify and select the full range of possible alternative strategies in conflict situations, including antagonistic confrontations between all parties to the conflict.

The author analyzes the key concepts of game theory in relation to Russia's war against Ukraine: intuition of judgment, rationality, strategy, win function, coalition of states, coalition of actions, coalition of interests. It is established that the development of strategies based on judgment is a futile way to implement geostrategy; the most pragmatic is rationality, which is based on an in-depth analysis of the causes and conditions and other determinants that determine Ukraine's partnership and integration into the European security space, realizing its European civilizational identity. Rationality ensures prudence and caution, justifies the level of risk and reduces impulsiveness. From the standpoint of game theory, the author substantiates the need to expand the vectors of foreign policy strategies with the involvement of China, the countries of the global South, and the Asia-Pacific region. It is stated that among the key centers of power there is a real interest in ending the war: 1) not in Ukraine's victory; 2) not in Russia's defeat.

Based on the game theory, it is proposed that Ukraine should gain a strategic advantage in this situation by uniting with partner states in a coalition of interests and actions through: 1) stochastic optimization; 2) transformation of the recurrent sequence of events; 3) formation of a clear coalition of interests. As part of the implementation of the updated Ukraine's foreign policy strategies, in the context of European integration, the following vectors are envisaged in accordance with game theory: reducing the bias of European politicians towards Ukraine's membership in the EU; preventing the substitution of the real by the desired; reducing

and minimizing the possibilities for reinsurance by European politicians in the event of Ukraine's European integration; introduction of geostrategic centrism; intensification of strategic communications; no alternative to gaining full membership in the EU as soon as possible; counteracting hybrid forms of completion of the war.

Key words: Ukraine's foreign policy strategies, game theory, coalition of interests, strategy, geostrategy of the Ukrainian State, win function, strategic partnership, Russia's war against Ukraine, EU, strategic course of the state, foreign policy.